

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (Gr. Cazacu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Minciuna, E. Palanciuc, V. Mihaila)

DECIZIE

03 martie 2019

mun.Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Oleg Sternioală
Valeriu Doagă
Tamara Chișca-Doneva
Iurie Bejenaru
Victor Burduh

examinând recursurile declarate de Rodica Dub, Asociația Obștească „Dreptul și Familia” și Comisia Electorală Centrală,

în cauza civilă intentată la contestația depusă de Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” împotriva Secției de votare nr.25/4, Comisiei Electorale Centrale privind constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățeanului Dub Rodica, constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a tuturor cetățenilor fără viză de reședință, obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica fără viză de reședință pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, obligarea Secției de votare nr.25/4 să includă pe listele suplimentare, toate persoanele fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, precum și obligarea Comisiei Electorale Centrale să permită persoanelor, fără viză de reședință, pentru înregistrarea prealabilă în Registrul alegătorului, pentru alegerile imediat următoare,

împotriva deciziei din 26 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău prin care a fost menținută hotărârea din 24 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani,

c o n s t a t ă :

La 24 februarie 2019 Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” a depus contestație împotriva Secției de votare nr.25/4, Comisiei Electorale Centrale privind constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățeanului Dub Rodica, constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a tuturor cetățenilor fără viză de reședință, obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica fără viză de

reședință pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, obligarea Secției de votare nr.25/4 să includă pe listele suplimentare, toate persoanele fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, precum și obligarea Comisiei Electorale Centrale să permită persoanelor, fără viză de reședință, pentru înregistrarea prealabilă în Registrul alegătorului, pentru alegerile imediat următoare.

În motivarea acțiunii au indicat că înainte cu 2 luni de data alegerilor din 24 februarie 2019, Rodica Dub, persoană fără viză de reședință, a încercat să se înregistreze în prealabil în Registrul de Stat al Alegătorului, pe pagina cec.md. Înregistrarea nu a fost posibilă, deoarece acest mecanism de înregistrare prealabilă, permite înregistrarea doar a persoanelor de peste hotarele țării, dar nu permite înregistrarea persoanelor fără viză de reședință.

Prin mailul din 23 februarie 2019, Comisia Electorală Centrală, a reconfirmat, prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2089 din 15 ianuarie 2019, că persoanele fără viză de reședință, nu pot vota pe circumscripția uninominală, deci nu pot să-și exercite dreptul la vot de cetățean. Suplimentar prin mailul din 24 februarie 2019, Comisia Electorală Centrală a reconfirmat interzicerea votării pe circumscripții uninominale, astfel că nu pot să-și exercite dreptul la vot de cetățean.

La 24 februarie 2019, ora 07.00 și 08.00, a telefonat de câteva ori la Comisia Electorală Centrală și la fel i s-a reconfirmat că nu poate vota pe circumscripția uninominală.

Menționează, că a fost să voteze la secția de votare nr.25/4 din incinta Liceului Teoretic „Liviu Rebreanu”, situată pe str.Hristo Botev 9/2, mun.Chișinău. Președintele secției de votare, Izvoreanu Larisa, a telefonat la Comisia Electorală Centrală și a reconfirmat interzicerea de a vota pe circumscripții uninominale, fără viză de reședință. A votat doar pentru alegerea deputaților în jumătate de Parlament, deoarece a votat doar pe lista națională, de partide.

Afirmă că i-a fost încălcat dreptul la vot, astfel fiind violat art. 38 din Constituția Republicii Moldova și art. 11 din Codul electoral.

Solicită partea reclamantă constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățeanului Dub Rodica; constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a tuturor cetățenilor fără viză de reședință; obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica fără viză de reședință pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019; obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare, toate persoanele fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, precum și obligarea Comisiei Electorale Centrale să permită persoanelor, fără viză de reședință, pentru înregistrarea prealabilă în Registrul alegătorului, pentru alegerile imediat următoare.

Prin hotărârea din 24 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani s-a admis parțial contestația depusă de către Dub Rodica și Asociația Obștească „Dreptul și Familia”.

S-a constatat încălcarea dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățencei Republicii Moldova, Dub Rodica, fără viză de reședință.

S-a obligat Secția de votare nr.25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica, fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală

pentru Alegerile Parlamentare și Referendumul Republican Consultativ din data de 24 februarie 2019.

În rest pretențiile privind constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală, a tuturor cetățenilor fără viză de reședință, obligarea Secției de votare nr.25/4 să includă pe listele suplimentare, toate persoanele fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, precum și obligarea Comisiei Electorale Centrale să permită persoanelor, fără viză de reședință, pentru înregistrarea prealabilă în Registrul alegătorului, pentru alegerile imediat următoare, s-au respins ca fiind neîntemeiate.

Pentru a decide astfel, instanța a reținut circumstanțe de fapt din care rezultă că, Dub Rodica nu are viză de reședință, și pentru a nu admite încălcarea dreptului suveran al cetățencei Dub Dodica de a-și exprima dreptul de vot prevăzut în art. 38 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova, s-a constatat încălcarea dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățencei Republicii Moldova, Dub Rodica, fără viză de reședință, cu obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica, fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pentru Alegerile Parlamentare și Referendumul Republican Consultativ din data de 24 februarie 2019.

Referitor la pretențiile reclamantilor privind constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală, a tuturor cetățenilor fără viză de reședință, obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare, toate persoanele fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, precum și obligarea Comisiei Electorale Centrale să permită persoanelor, fără viză de reședință, pentru înregistrarea prealabilă în Registrul alegătorului, pentru alegerile imediat următoare, instanța le-a respins ca fiind neîntemeiate or, partea reclamantă nu poate pretinde includerea pe listele suplimentare a tuturor persoanelor fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, în lipsa împuternicirilor legale prevăzute de art. 75 Cod de procedură civilă, nefiind posibilă nici pronunțarea unei hotărâri asupra unui cerc nedeterminat de persoane.

Prin decizia din 26 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-au respins cererile de apel depuse de Dub Rodica, Asociația Obștească „Dreptul și Familia” și Comisia Electorală Centrală, și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 24 februarie 2019.

Pentru a decide astfel, Colegiul Curții de Apel Chișinău a considerat că hotărârea contestată este legală și întemeiată, fiind adoptată în conformitate cu normele de drept material și procedural și este bazată pe aprecierea corectă și completă a tuturor probelor și circumstanțelor cauzei.

Colegiul a concluzionat că în situația în care un cetățean al Republicii Moldova nu are înregistrare la domiciliu, sau la reședință, acestuia nu-i poate fi îngrădit dreptul constituțional de a participa la alegeri prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, drept protejat atât de Constituția Republicii Moldova, cât și de Primul Protocol adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului.

Colegiul a reținut că Statutul Asociației Obștești „Dreptul și Familia” prevede la capitolul IV „Obiectivele și metodele de realizare”, obiectivele asociației, ce constau în protejarea drepturilor copilului, drepturilor omului, egalității, nediscriminării sub diferite forme, însă nu prevede careva împuterniciri ale Asociației obștești de a

depune în instanță acțiuni în apărarea drepturilor și intereselor ale unui număr nelimitat de persoane fizice.

La 27 februarie 2019, Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” au declarat recurs împotriva deciziei din 26 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia, cât și casarea hotărârii din 24 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu emiterea unei hotărâri noi de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat dezacordul cu soluțiile instanțelor ierarhic inferioare care au fost emise cu încălcarea art.432 alin. (2) lit.c), alin. (4) Cod de procedură civilă.

Au menționat că a fost interpretată în mod eronat legea, și anume art.4; 26 alin. (1), (2), (3), (4); art.75 alin. (2), (3), (4); art. 7 alin. (2), art. 73 alin. (1), (2) Cod de procedură civilă; art. 2, 4 din Legea nr.837 din 17 mai 1996 cu privire la asociațiile obștești; art. 6 CEDO – dreptul la un proces echitabil; art.14 CEDO – interzicerea discriminării; art.3 din Protocolul 1 din CEDO – drepturi la alegeri libere; hotărârea plenului CSJ nr. 17 din 19 iunie 2000 privind aplicarea în practica judiciară de către instanțele judecătorești a unor prevederi CEDO.

Astfel Asociația Obștească „Dreptul și Familia” a fost exclusă din proces, indicând că nu are dreptul să apere persoanele fizice în număr nelimitat, fără procură, mandat, astfel fiind violate drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Acest drept este prevăzut de art.7 alin. (2) și art.73 alin. (1) Cod de procedură civilă. Ca urmare interpretarea în mod eronat a legilor indicate a dus la soluționarea greșită a cauzei, astfel fiind violate drepturile și libertățile fundamentale ale omului, în număr nelimitat. Nu s-a acordat drept de vot persoanelor fără domiciliu și reședință, cu toate că s-a recunoscut încălcarea dreptului la vot a unei situații similare, referitor la Rodica Dub și i s-a acordat dreptul la vot, care și a fost consumat, deoarece a votat în ziua alegerilor pe 24 februarie 2019.

Totodată decizia din 26 februarie 2019 a fost emisă cu încălcarea art. 4 Codul de procedură civilă, deoarece nu a realizat sarcina procedurii civile, ca rezultat decizia nu a contribuit și la prevenirea cazurilor de încălcare a legii pe viitor pentru persoanele fără domiciliu și reședință, discriminând persoanele fără domiciliu și reședință, față de persoanele care se află peste hotarele țării.

La 27 februarie 2019 Comisia Electorală Centrală a declarat recurs împotriva deciziei din 26 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia, cât și casarea hotărârii din 24 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu emiterea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat dezacordul cu soluțiile instanțelor ierarhic inferioare care au fost emise prin aplicarea eronată a legii, fiind dată o interpretare eronată cu neglijarea prevederilor ce țin de obligativitatea instanței de a cita reprezentanții organelor electorale, ceea ce în condițiile art. 432 alin. (2) lit. a), c), alin.3 lit. b) Cod de procedură civilă, constituie temei pentru admiterea recursului.

Concluzia instanței este una generală, dreptului la vot fiind acordat un statut absolut, însă acesta inclusiv conform practicii CEDO, are caracter relativ și poate fi restrâns.

Prevederile art.134 Codul electoral sunt aplicabile și în cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale, unde alegătorii din raza circumscripției uninominale aleg și reprezentantul său în parlament, fiind și o metodă de a garanta

reprezentarea minorităților naționale, prin crearea circumscripțiilor unde aceștia domiciliază compact. În caz contrar, prin admiterea la votare pe circumscripția uninominală a celor care nu domiciliază în raza acesteia se distorsionează voința localnicilor, și se perturbă și previzibilitatea numărului de alegători din fiecare circumscripție, deoarece prin participarea masivă a categoriei în cauză de alegători s-ar depăși numărul maxim de alegători admis pentru o circumscripție stabilită de art.80 alin. (4) lit.a) Codul electoral, iar revizuirea hotărârilor în condițiile alin.(7) din același articol poate fi efectuată înainte de un an pînă la data alegerilor ordinare.

A indicat că instanța de apel urma să dea apreciere corectă prevederilor art.9 alin. (1), (2); 44 alin. (1), (7); 47 alin. (8); 58 alin. (2) lit.a), c) Codul electoral.

Deoarece Rodicăi Dub i-a fost acordat dreptul la vot pe circumscripția națională pentru alegerile parlamentare și referendumul republican, în cazul acesteia nefiind aplicabile restricțiile de domiciliere, acceptarea intinatei pentru a vota pe circumscripția uninominală este eronată și contrară prevederilor naționale și internaționale în acest sens, cerințele urmând a fi respinse ca neîntemeiate.

În conformitate cu art. 74 alin. (7) Codul electoral, apelul și recursul se examinează în termen de 3 zile de la primirea dosarului în cauză.

În conformitate cu art. 73 alin. (7) Codul electoral, contestațiile depuse la instanțele de judecată se examinează în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă și ale Legii contenciosului administrativ.

Conform art. 74 alin. (6) Codul electoral, împotriva hotărârii instanței de judecată poate fi depus un apel în termen de o zi de la pronunțare, iar împotriva deciziei instanței de apel – un recurs în termen de o zi de la pronunțare.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 26 februarie 2019. Calea de atac în ordine de recurs a fost demarată la 27 februarie 2019 de către Rodica Dub, Asociația Obștească „Dreptul și Familia” și Comisia Electorală Centrală în interiorul termenului legal.

Prin încheierea din 01 martie 2019 a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție recursurile declarate de către Rodica Dub, Asociația Obștească „Dreptul și Familia” și Comisia Electorală Centrală, au fost considerate admisibile.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Examinând materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, consideră recursul declarat de către Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” neîntemeiat și care urmează a fi respins, iar recursul declarat de către Comisia Electorală Centrală, întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea deciziei și hotărârii primei instanțe în partea în care au fost admise cerințele reclamantei Dub Rodica și Asociației obștești „Dreptul și Familia” cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri de respingere a contestației.

În motivarea concluziei enunțate se rețin următoarele argumente.

În conformitate cu prevederile art. 445 alin. (1) lit.a), b) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs; să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Totodată potrivit art.432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Actele administrate la dosar confirmă faptul că la 24 februarie 2019, Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” au depus contestație împotriva Secției de votare nr.25/4 și Comisiei Electorale Centrale privind constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățeanului Dub Rodica, constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a tuturor cetățenilor fără viză de reședință, obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica fără viză de reședință pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, obligarea Secției de votare nr.25/4 să includă pe listele suplimentare, toate persoanele fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, precum și obligarea Comisiei Electorale Centrale să permită persoanelor, fără viză de reședință, pentru înregistrarea prealabilă în Registrul alegătorului, pentru alegerile imediat următoare (f.d. 3-4).

Prin hotărârea din 24 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani s-a admis parțial contestația depusă de către Dub Rodica și Asociația Obștească „Dreptul și Familia”.

S-a constatat încălcarea dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățencei Republicii Moldova, Dub Rodica, fără viză de reședință.

S-a obligat Secția de votare nr.25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica, fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pentru Alegerile Parlamentare și Referendumul Republican Consultativ din data de 24 februarie 2019.

În rest pretențiile privind constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală, a tuturor cetățenilor fără viză de reședință, obligarea Secției de votare nr.25/4 să includă pe listele suplimentare, toate persoanele fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, precum și obligarea Comisiei Electorale Centrale să permită persoanelor, fără viză de reședință, pentru înregistrarea prealabilă în Registrul alegătorului, pentru alegerile imediat următoare, s-au respins ca fiind neîntemeiate (f.d. 15, 17-18).

La 24 februarie 2019 Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” a contestat cu apel hotărârea primei instanțe, solicitând casarea hotărârii cu emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă integral (f.d.19, 47-48).

La 25 februarie 2019, Comisia Electorală Centrală a contestat cu apel hotărârea primei instanțe, solicitând casarea hotărârii cu emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă integral (f.d.35-39).

Prin decizia din 26 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-au respins cererile de apel depuse de Dub Rodica, Asociația Obștească „Dreptul și Familia” și Comisia Electorală Centrală, și s-a menținut hotărîrea Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani din 24 februarie 2019 (f.d.113-114, 115-125).

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizînd situația de fapt în prezenta cauză, în raport cu înscrisurile anexate la dosar, coroborate cu prevederile legale pertinente cauzei, menționează că este neîntemeiată concluzia primei instanțe, menținută prin decizia instanței de apel, prin care a dispus admiterea parțială a contestației Rodicăi Dub și Asociației Obștești „Dreptul și Familia” împotriva Secției de votare nr.25/4 și Comisiei Electorale Centrale.

În susținerea concluziei respective, instanța de recurs consideră oportun de a evidenția prevederile art. 44 alin.(1), (7)–(10) Codul electoral, listele electorale, întocmite în baza Registrului de stat al alegătorilor, sînt liste ce cuprind toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază ori își au reședința pe teritoriul unei secții de votare. Alegătorul poate fi înscris numai într-o singură listă electorală și la o singură secție de votare. Alegătorul care are și domiciliu, și reședință este înscris, în perioada valabilității reședinței, în lista electorală de la secția de votare în a cărei rază teritorială acesta își are reședința. Regulamentul privind întocmirea, administrarea, difuzarea și actualizarea listelor electorale se aprobă de Comisia Electorală Centrală.

În cazul în care alegătorul își schimbă domiciliul sau reședința în perioada dintre data întocmirii listelor electorale și data alegerilor, biroul electoral al secției de votare corespunzător domiciliului precedent, la solicitarea alegătorului și pe baza actului de identitate acceptat pentru participarea la votare, îi eliberează un certificat pentru drept de vot. Alegătorul care a primit certificat pentru drept de vot confirmă primirea acestuia, semnînd în lista electorală în dreptul numelui său, la rubrica “Notă”, unde este indicată data eliberării, numărul certificatului pentru drept de vot și numele membrului biroului electoral care l-a eliberat. În cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale, certificatul pentru drept de vot se eliberează dacă noul domiciliu este pe teritoriul aceleiași circumscripții uninominale.

Persoanele cu drept de vot care, după ultima participare la alegeri, și-au schimbat locul de ședere sînt în drept, cel tîrziu cu 30 de zile înainte de următoarele alegeri, să-și declare locul nou de ședere la organul administrației publice locale pentru a putea fi înscrise în lista de alegători la secția de votare corespunzător locului șederii. Autoritățile administrației publice locale respective comunică neîntârziat informația în cauză Comisiei Electorale Centrale.

Listele electorale se transmit de către Comisia Electorală Centrală autorităților administrației publice locale/misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare cu cel puțin 22 de zile înainte de ziua alegerilor, în 3 exemplare oficiale, ștampilate și cu alte semne de protecție pe fiecare pagină. Două exemplare ale listelor se transmit imediat biroului electoral al secției de votare, iar un exemplar se păstrează la primărie/misiunea diplomatică sau oficiul consular.

Modificări în listele electorale pot fi solicitate de către alegători Comisiei Electorale Centrale sau biroului electoral cel tîrziu în ziua precedentă zilei alegerilor. Biroul electoral comunică imediat Comisiei Electorale Centrale modificările

solicitate, cu anexarea actelor doveditoare: cererea și declarația alegătorului, copia actelor de identitate.

Instanța de recurs punctează că prin norma respectivă, legiuitorul a stabilit modalitatea întocmirii listelor electorale, cât și actualizarea acestora la solicitarea alegătorilor.

Colegiul menționează că, potrivit 58 alin. (2) Codul electoral, alegătorii din raza secției de votare care nu sînt înscriși în listele electorale se înscriu într-o listă suplimentară la prezentarea documentului ce atestă domicilierea lor în perimetrul secției de votare în cauză. În aceeași listă suplimentară, în care se va indica numele și prenumele alegătorului, data și locul nașterii, ultimul loc de domiciliu în Republica Moldova, numărul de identificare de stat (IDNP), se înscriu și:

a) alegătorii care au venit la secția de votare cu certificatul pentru drept de vot. În cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale, al alegerilor locale sau referendumurilor locale vor fi acceptate doar certificatele pentru drept de vot de pe teritoriul circumscripției respective. Certificatul pentru drept de vot rămîne la biroul secției de votare și se anexează la lista suplimentară;

b) persoanele deținute pe baza unui mandat de arest pînă la pronunțarea sentinței judecătorești, persoanele condamnate la închisoare (privațiune de libertate) a căror sentință nu este definitivă, cele care execută o sancțiune contravențională sub formă de arest, persoanele condamnate la închisoare (privațiune de libertate) prin hotărîre judecătorească definitivă, aflate în instituțiile penitenciare;

c) alegătorii care nu au înregistrare la domiciliu sau la reședință.

Potrivit art.1 Codul electoral, prin listă electorală se înțelege listă ce cuprinde toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază sau își au reședința în raza unei secții de votare, iar prin listă electorală suplimentară se înțelege listă electorală întocmită de organul electoral, în care se înscriu persoanele care nu au fost înscrise în listele electorale principale.

În continuare, instanța de recurs specifică prevederile pct.35 al Regulamentului privind întocmirea, administrarea, difuzarea și actualizarea listelor electorale, adoptată prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2674 din 25 septembrie 2014, modificată și completată prin hotărârea CEC nr. 2948 din 17 noiembrie 2014, nr. 3376 din 12 mai 2015, nr. 321 din 30 septembrie 2016 nr. 1733 din 3 iulie 2018, care indică că înscrierea alegătorilor în lista electorală suplimentară se efectuează de către secretarul biroului electoral al secției de votare și se semnează de către acesta, cu excepția cazurilor prevăzute la pct. 36 lit. d)-f/1), h) și i) din prezentul regulament.

În cazul biroului electoral al secției de votare constituit în străinătate și al biroului electoral al secției de votare organizată pentru alegătorii din localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), înscrierea alegătorilor în lista electorală suplimentară se va efectua de către toți membrii biroului electoral.

Punctul 36 din Regulamentul menționat, indică, că în lista electorală suplimentară se înscriu: a) alegătorii care nu au fost incluși în lista electorală de bază a secției de votare și prezintă documentul ce atestă înregistrarea la domiciliu sau reședință în perimetrul acestei secții de votare; b) alegătorii cu certificate pentru drept de vot în condițiile secțiunii 5 din capitolul II. Certificatele pentru drept de vot se anexează la lista electorală suplimentară; c) alegătorii care nu au fost incluși în lista electorală de bază pe motiv că nu au înregistrare la domiciliu sau la reședință vor

putea vota, în cazul alegerilor prezidențiale și referendumului republican, în secțiile de votare corespunzătoare locului de înregistrare la ultimul domiciliu sau reședință. La rubrica „domiciliul/reședința și termenul ei de valabilitate” din formularul listei electorale suplimentare se va indica adresa de la ultimul domiciliu sau reședință; d) persoanele deținute pe baza unui mandat de arest până la pronunțarea sentinței judecătorești, persoanele condamnate la închisoare (privațiune de libertate) a căror sentință nu este definitivă, persoanele care execută o sancțiune contravențională sub formă de arest, persoanele condamnate la închisoare (privațiune de libertate) prin hotărâre judecătorească definitivă, aflate în instituțiile penitenciare. În cazul alegerilor locale, persoanele deținute participă la votare doar dacă își au domiciliul sau reședința în unitatea administrativ-teritorială în care se află instituția penitenciară respectivă; e) alegătorii cu drept de vot care în ziua votării se află în sanatorii și case de odihnă, în spitale și alte instituții curative staționare amplasate în altă localitate decât locul în care își au înregistrat domiciliul sau reședința, dar situate pe teritoriul Republicii Moldova; f) cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot aflați în străinătate care nu figurează în lista electorală de bază, nu și-au exercitat dreptul de a se înregistra prealabil și se prezintă în ziua alegerilor la secția de votare respectivă; f/1) cetățenii cu drept de vot din stânga Nistrului (Transnistria), care au înregistrare la domiciliu sau reședință în localitățile aflate provizoriu în afara controlului suveran al autorităților constituționale ale Republicii Moldova, confirmată prin mențiunea respectivă în actul de identitate. În acest caz, alegătorii își vor putea exercita dreptul la vot în oricare din secțiile de votare distincte care se află sub controlul constituțional al autorităților Republicii Moldova și atribuite circumscripțiilor uninominale constituite în acest sens; g) în cazul alegerilor parlamentare, studenții și elevii cu drept de vot înmatriculați la instituții de învățământ într-o localitate în care nu au înregistrare la domiciliu sau la reședință. Ei sunt obligați să prezinte buletinul de identitate cu fișa de însoțire, carnetul de student/elev al instituției de învățământ din localitatea respectivă și să completeze o declarație pe propria răspundere privind abținerea de la votarea multiplă (modelul prezentat în anexa nr. 13), fiind informați despre răspunderea penală în caz de încălcare a acestei obligații. Acești alegători se înscriu în lista suplimentară la care se anexează declarația pe propria răspundere, iar la rubrica „Notă” din această listă se indică instituția de învățământ la care sunt înmatriculați; h) în cazul alegerilor locale generale, persoanele internate în spitale și alte instituții curative staționare amplasate în aceeași unitate administrativ-teritorială cu domiciliul/reședința lor, se includ în lista electorală suplimentară de către conducătorii instituțiilor respective; i) militarii aflați în unitățile militare, precum și membrii familiilor acestora care domiciliază pe teritoriul unităților militare, în baza datelor prezentate de comandanții unităților militare respective.

Reieșind din prevederile legale expuse mai sus, se atestă că listele electorale sunt întocmite de către Comisia Electorală Centrală în baza Registrului de stat al alegătorilor, și cuprind toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază și își au reședința pe teritoriul unei singure secții de votare, iar lista suplimentară este întocmită de către Biroul electoral al secției de votare respective.

În asemenea circumstanțe, Colegiul constată, că contestația Rodicăi Dub și Asociației Obștești „Dreptul și Familia” este înaintată față de un pârât necorespunzător, or listele suplimentare sunt întocmite de către Biroul electoral al

secției de votare respective, aspect care determină că reclamanții urmau să conteste acțiunile Biroului electoral al secției de votare nr. 25/4, iar pârât în asemenea caz nu poate fi secția de votare nr.25/4 sau Comisia Electorală Centrală.

În argumentarea concluziei date Colegiul mai invocă și prevederile art.33 lit c) Cod electoral, conform cărora, Biroul electoral al secției de votare întocmește liste electorale suplimentare, înscriind în ele persoanele care votează în baza certificatelor pentru drept de vot, precum și persoanele care, din anumite cauze, nu au fost înscrise în listele electorale de bază.

Astfel, din normele legale menționate supra se relefă cert că, doar organul electoral, care la caz este Biroul electoral, este abilitat cu dreptul de a întocmi listele electorale suplimentare și nu alt organ electoral.

Totodată, Colegiul reține și prevederile art. 93 alin. (4) Codul electoral, care stabilesc că alegătorul votează la secția de votare din circumscripția uninominală unde își are domiciliul. La alegerile parlamentare în circumscripțiile uninominale nu participă alegătorii care nu au domiciliul în circumscripția uninominală respectivă.

În acest context, Colegiul învederează că nu urmează a se confunda noțiunile de „secție de votare” care reprezintă de fapt spațiul în care se efectuează votarea în conformitate cu art.55-60 Cod electoral cu noțiunea de „birou electoral” care reprezintă organul electoral creat de către consiliul electoral de circumscripție așa după cum e prevăzut în art.30 Cod electoral și care dispune de competențele stipulate în art.33 Cod electoral.

Colegiul va respinge argumentul recurenților Dub Rodica și Asociației obștești „Dreptul și Familia” referitor la unitatea secției de votare și biroului electoral, ori, art.30 Cod electoral prevede expres chiar și modalitatea diferită de constituire, iar art.14 Cod electoral enumeră exhaustiv organele electorale ca fiind: Comisia Electorală Centrală; consiliile electorale de circumscripție; birourile electorale.

Mai mult ca atât, Colegiul menționează, că anterior, reclamanții au mai depus o contestație în Curtea de Apel Chișinău cu aceleași cerințe, iar în calitate de pârât a fost indicată Comisia Electorală Centrală.

Prin hotărârea din 24 februarie 2019 instanța de judecată a respins contestația înaintată de către Dub Rodica și Asociația obștească „Dreptul și Familia” și a indicat că contestația este înaintată împotriva unui pârât necorespunzător, totodată specificând că reclamanții ar urma să conteste acțiunile organului electoral – biroul electoral al secției de votare.

Astfel, Colegiul constată că instanțele judecătorești naționale au explicat reclamanților modalitatea corectă la care ar putea apela pentru a-și apăra drepturile pretinse a fi încălcate, însă ultimii nu au făcut uz de drepturile sale în conformitate cu art.56 Cod de procedură civilă.

Prin urmare, reieșind din cele expuse, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră, că contestația înaintată de către Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” urmează a fi respinsă.

Referitor la recursul declarat de Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia”, Colegiul îl consideră ca fiind neîntemeiat, ori instanțele judecătorești ierarhic inferioare corect au constatat că reclamantele nu au fost împuternicite de a se adresa în instanță cu acțiune în vederea apărării drepturilor ce rezultă din legislația electorală a anumitor persoane, iar asociația obștească poate apărea în calitate de

reclamant doar pentru apărarea drepturilor membrilor săi și nu a unui număr nelimitat de persoane, or în speță reclamanta nu a făcut dovada că membrilor asociației obștești „Dreptul și Familia” le-au fost lezate anumite drepturi și aceștia ar fi solicitat apărarea lor în justiție, precum și nici dovada lezării drepturilor altor persoane.

Astfel, din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul Comisiei Electorale Centrale, de a casa parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe în partea în care au fost admise cerințele Rodicăi Dub și Asociației Obștești „Dreptul și Familia” și în această parte de a pronunța o hotărâre nouă prin care contestația depusă de Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” de a respinge, menținând în rest actele judecătorești de dispoziție.

În conformitate cu art.442, 444, 445 alin. (1) lit.a), b), alin.(3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia”.

Se admite recursul declarat de către Comisia Electorală Centrală.

Se casează decizia din 26 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 24 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în cauza intentată la contestația depusă de Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” împotriva Secției de votare nr.25/4, Comisiei Electorale Centrale privind constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățeanului Dub Rodica, constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a tuturor cetățenilor fără viză de reședință, obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica fără viză de reședință pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, obligarea Secției de votare nr.25/4 să includă pe listele suplimentare, toate persoanele fără viză de reședință, pentru a vota pe circumscripția uninominală pe 24 februarie 2019, precum și obligarea Comisiei Electorale Centrale să permită persoanelor, fără viză de reședință, pentru înregistrarea prealabilă în Registrul alegătorului, pentru alegerile imediat următoare, în partea în care au fost admise cerințele Rodicăi Dub și Asociației Obștești „Dreptul și Familia” privind constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățeanului Dub Rodica, fără viză de reședință, obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica fără viză de reședință pentru a vota pe circumscripția uninominală pentru Alegerile Parlamentare și Referendumul Republican Consultativ din 24 februarie 2019 cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri prin care:

Se respinge contestația depusă de Rodica Dub și Asociația Obștească „Dreptul și Familia” împotriva Secției de votare nr.25/4, Comisiei Electorale Centrale privind constatarea încălcării dreptului la vot pe circumscripția uninominală a cetățeanului Dub Rodica, fără viză de reședință, obligarea Secției de votare nr. 25/4 să includă pe listele suplimentare pe cetățeanca Dub Rodica fără viză de reședință pentru a vota pe

circumscripția uninominală pentru Alegerile Parlamentare și Referendumul Republican Consultativ din 24 februarie 2019.

În rest, se mențin decizia din 26 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 24 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

judecătorii

Valeriu Doagă

Tamara Chișca-Doneva

Iurie Bejenaru

Victor Burduh